

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวน ในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย

การกระทำความผิดโดยประมาทซึ่งเป็นการผิดต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดฐานกระทำให้อื่นถึงแก่ความตายโดยประมาท (มาตรา 291), ความผิดฐานกระทำให้อื่นได้รับอันตรายสาหัสโดยประมาท (มาตรา 300) และความผิดฐานกระทำให้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจโดยประมาท (มาตรา 390) เป็นความผิดที่ผู้กระทำมิได้มีเจตนา ผู้กระทำความผิดบางคน หากได้รับการอบรมให้ความรู้หรือช่วยเหลืออาจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถแก้ไขฟื้นฟูให้เป็นคนดีได้โดยไม่ต้องนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหลัก ทั้งนี้ โดยนำพฤติกรรมแห่งคดี การยอมรับผิด และการชดใช้เยียวยาแก่เหยื่อมาประกอบการพิจารณาด้วย แม้กฎหมายบัญญัติให้ความผิดที่กระทำโดยประมาทเป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความกันได้ แต่หากไกล่เกลี่ยแล้ว เหยื่อได้รับการเยียวยาจนเป็นที่พอใจ และผู้กระทำความผิดพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ก็ควรให้คดีอาญาดังกล่าวระงับไป โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย การนำโทษจำคุกมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยประมาทจึงไม่เหมาะสม

4.1 วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินคดีอาญาและข้อจำกัดทางกฎหมายของความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

ความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความกันได้ตามกฎหมาย แม้จะมีการไกล่เกลี่ยจนสามารถตกลงกันได้ คดีก็ไม่ยุติในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนและตัวผู้ต้องหาให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล เพื่อลงโทษผู้กระทำผิดทำให้เสียเวลาและสูญเสียงบประมาณในการพิจารณาคดีประเภทนี้ และทำให้คดีสำคัญอื่น ๆ ค้างอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลจำนวนมาก ทั้งยังส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโอกาสในการกลับตัวเป็นคนดี มีรอยมลทิน และผู้เสียหายหรือเหยื่อไม่ได้รับการเยียวยาหรือชดใช้ค่าเสียหายโดยเร็ว

4.1.1 วิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินคดีอาญาของความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นกระบวนการที่มุ่งดำเนินการกับตัวผู้กระทำความผิด โดยหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาแล้วโทษจำคุกมิได้เหมาะสมกับความผิดทุกประเภท แต่เหมาะสมสำหรับการกระทำผิดที่มีลักษณะร้ายแรงและเป็นภัยต่อสังคมเท่านั้นส่งผลให้การที่รัฐนำตัวผู้กระทำความผิดที่กระทำผิดเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะความผิดที่กระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และ มาตรา 390 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกเพียงระยะสั้นหรือผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้เป็นผู้ที่มีเจตนา มาอยู่ร่วมกันกับผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง จึงย่อมก่อให้เกิดการถ่ายถอดคลอเคลียนแบบพฤติกรรมอาชญากร ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดถูกตีตราว่าเป็นผู้ต้องขังมาแล้ว ทำให้มีมลทินติดตัวอันเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานของสังคม ผู้กระทำความผิดอาจหันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก เพราะผู้กระทำความผิดขาดความสำนึก เขี่ยอาชญากรรมเป็นบุคคลที่ถูกกละเลยไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการของตน และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดไม่ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น รวมทั้งชุมชนหรือประชาคมสังคมที่ได้รับผลกระทบโดยอ้อมไม่มีบทบาทในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด ดังนั้น จากปัญหาสามารถสรุป ดังนี้

1) การบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด

ในปัจจุบันกระบวนการ ใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวนยังขาดแนวคิดและหลักการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เหมาะสม คือการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญายังขาดมาตรการที่ทำให้ผู้กระทำผิดได้สำนึก และความรับผิดชอบที่เกิดจากคนที่กระทำต่อผู้อื่น ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้กระทำผิด เช่นการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ส่วนมากการชดเชยเสียหายจะชดใช้ในรูปแบบตัวเงิน เมื่อชำระเงินตามที่กำหนดไว้คดีดังกล่าวย่อมระงับไป โดยไม่ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

การที่ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบโดยชำระเงินเพื่อเยียวยาผู้เสียหายนั้น อาจทำไปเพื่อไม่ต้องถูกดำเนินคดี¹ โดยผู้กระทำผิดไม่ทราบถึงผลกระทบจากการกระทำของตนว่าก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายหรือชุมชนอย่างไร ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เสียหายหรือชุมชน

¹ ปรัชญา อยู่ประเสริฐ และคณะ. (2550). *การระงับข้อพิพาททางเลือกในความท้าทายใหม่ของการพัฒนากระบวนการยุติธรรม: ประชาชนได้ประโยชน์อย่างไร*. ในการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยความยุติธรรม ครั้งที่ 5. หน้า 32.

หลังจากที่ได้รับผลกระทบจะเป็นอย่างไรบ้าง หากผู้กระทำผิดไม่มีความสำนึกกับการกระทำของตน กระบวนการในความรับผิดชอบในการชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหายที่สมควรยอมไม่สามารถเกิดขึ้นได้

2) การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือประชาชน

ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของภาคชุมชนหรือประชาชนในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวนในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ถือว่ามีน้อยมาก ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายผู้เสียหาย ฝ่ายผู้กระทำผิด และคนกลาง คือพนักงานสอบสวน ซึ่งทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ควบคุม และดูแลโดยพนักงานสอบสวน การที่พนักงานสอบสวนแนะนำคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปในทางใด คู่กรณีสามารถคล้อยตามจนอยู่ภายใต้การควบคุมของพนักงานสอบสวน ทำให้ส่งผลกระทบต่อการแสดงความคิดเห็นของคู่กรณีที่ไม่สามารถแสดงออกมาในรูปแบบของการแสดงเจตนา หากมีการให้ภาคประชาชนหรือชุมชนเข้ามาในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ซึ่งเป็นการดึงชุมชนเข้ามาในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนและเป็นการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ย่อมส่งผลทำให้คู่กรณีอาจเปิดใจออกมาได้เต็มที่ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจและการแก้ไขปัญหอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้สามารถกลับคืนสู่ชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

3) การชดเชยเยียวยาผู้เสียหาย

แนวคิดที่พนักงานสอบสวนมุ่งระงับข้อพิพาทเป็นหลัก จนบางครั้งไม่คำนึงถึงการชดเชยและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม เช่น การชดเชยเยียวยาผู้เสียหาย ส่วนมากเป็นลักษณะตัวเงิน แต่เงินจำนวนนั้นไม่สามารถช่วยชดเชยเยียวยาผู้เสียหายได้ เนื่องจากผู้เสียหายไม่ได้ต้องการเงินจำนวนมาก แต่อยากได้ยื่นคำขอโทษจากผู้กระทำผิด ผลกระทบที่ผู้เสียหายได้รับด้านจิตใจ ต้องอาศัยทำความเข้าใจ เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ควรมีมาตรการและรูปแบบในการฟื้นฟูเยียวยาผู้เสียหายอย่างเหมาะสม

หากมีการนำหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้เข้ากับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 เพื่อให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้รับการเยียวยาและบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมและชุมชนได้มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วม จะเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถนำไปใช้ได้ในทุกขั้นตอน โดยมีตั้งแต่ชั้นพนักงานปกครองโดยกระทรวงมหาดไทย มีกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่โทษทางอาญา พ.ศ. 2553 ชั้นสอบสวนโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และชั้นพนักงานอัยการโดยสำนักงานอัยการสูงสุด มีระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอม

ข้อพิพาทคืออาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ประกอบกับชั้นศาลโดยศาลยุติธรรม มีระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 เพื่อเป็นการแก้ไขและพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิต และร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะนำหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้เข้ากับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน เพราะในชั้นสอบสวน เจ้าพนักงานตำรวจมีความใกล้ชิดกับประชาชน รู้ถึงปัญหา เป็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายโดยตรง จึงควรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แต่อย่างไรก็ดี หน่วยงานสำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย และศาลยุติธรรม ควรจะใช้ประกอบ เพราะเพื่อให้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดมีทางเลือกที่จะเบี่ยงเบนคดีออกจากการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ ทำให้ได้รับการเยียวยาและการบำบัดฟื้นฟูอย่างรวดเร็ว

4.1.2 ข้อจำกัดทางกฎหมายของความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิต และร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวนเป็นมาตรการรูปแบบที่ยืดหยุ่นและปฏิบัติกันมา แม้พนักงานสอบสวนมีการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา แต่เป็นเพียงแนวปฏิบัติที่ยืดหยุ่นกันมา ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่ให้อำนาจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และจากการที่ไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายรองรับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนนั้น ย่อมส่งผลให้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน ยังขาดรูปแบบที่ชัดเจน

จากปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับนี้เอง ย่อมส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เช่น กรณีที่พนักงานสอบสวนอาจใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือเรื่องความไม่ชัดเจนของการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยว่าควรจะมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง เพราะไม่มีกฎหมายกำหนดเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน รวมถึงกรณีที่ว่าพนักงานสอบสวนละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ยอมดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด เป็นต้น

การกำหนดให้คดีอาญายุติไปโดยการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวน จำเป็นที่จะต้อง มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับ ดังเช่นกรณีรัฐออสเตรียได้ตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อรองรับการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการระงับข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน สำหรับความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 (ความผิด

ฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย) มาตรา 300 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส) และมาตรา 390 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ) ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้นั้น เพื่อไม่ให้เป็นการทำลายหลักความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2) ซึ่งบัญญัติให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับเมื่อยอมความกันในคดีความผิดอันยอมความไม่ได้หรือความผิดต่อส่วนตัว จึงต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 เพื่อรองรับการไต่ถามคดีความผิดดังกล่าวซึ่งเป็นความผิดต่อแผ่นดินหรือความผิดอันยอมความไม่ได้ในชั้นพนักงานสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 บัญญัติเหตุที่ทำให้คดีอาญาระงับไปไว้รวม 7 อนุมาตรา ซึ่งยุติธรรมทั้งระบบ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมเหตุที่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 ดังกล่าว จะช่วยให้การดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริง ไม่มีอนุมาตราใดบัญญัติให้สิทธินำคดีความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย) มาตรา 300 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส) และมาตรา 390 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ) ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้มาฟ้องระงับไป เมื่อการไต่ถามข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวนแล้วเสร็จ ทำให้คดียังไม่ยุติ พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนการสอบสวนและตัวผู้ต้องหาให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลต่อไป ทั้งที่เป็นความผิดที่ผู้กระทำมิได้มีเจตนาชั่วร้ายหรืออีกนัยหนึ่งคือไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น ประกอบกับอัตราโทษจำคุกที่กฎหมายกำหนดเป็นระยะเวลาสั้น การดำเนินการกระบวนการตามขั้นตอนปกติจะทำให้เสียเวลาและสูญเสียงบประมาณโดยใช่เหตุ ดังนั้น ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 เพื่อให้สิทธินำคดีดังกล่าวมาฟ้องระงับไปโดยพนักงานสอบสวนไม่ต้องส่งสำนวนการสอบสวนและตัวผู้ต้องหาให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลอีก ดังต่อไปนี้

มาตรา 39 บัญญัติว่า “สิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ย่อมระงับไปดังต่อไปนี้.....

(8) ความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291, 300 และ 390 โดยการไต่ถามข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ในชั้นพนักงานสอบสวน”

การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อให้คดีความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย)

มาตรา 300 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส) และมาตรา 390 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ) ซึ่งเป็นความผิดที่ผู้กระทำมิได้มีเจตนาชั่วร้ายหรืออิกนัยหนึ่งคือไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้นระงับไป เมื่อการไต่ถามข้อพิพาทเสร็จสิ้นกระบวนการ ไม่ว่าจะเป็นการไต่ถามในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นศาลก็ตาม เนื่องจากการดำเนินกระบวนการตามขั้นตอนปกติสำหรับคดีดังกล่าวจะทำให้เสียเวลาและสูญเสียบประมาณโดยใช่เหตุ ทั้งยังทำให้คดีที่มีความจำเป็นต้องใช้กระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริงไม่อาจดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว เกิดความเสียหายต่อการดำเนินกระบวนการ

กรณีศึกษาตามคำพิพากษาที่แสดงให้เห็นว่า การขับรถเฉี่ยวชน การเปรียบเทียบปรับ การบรรเทาโทษที่มีความยาวเกินออกจากตัวรถ การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำโดยไม่มีเจตนา ดังนี้

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5055/2559 เหตุคดีนี้เกิดจากการที่จำเลยขับรถจักรยานยนต์แล่นแซงรถกระบะที่อยู่ด้านหน้าแล้วเข้าไปเฉี่ยวชนรถจักรยานยนต์ของผู้ตายที่แล่นสวนทางมาในช่องเดินรถของผู้ตาย ซึ่งหากจำเลยไม่ขับรถจักรยานยนต์แล่นเข้าไปในช่องเดินรถของผู้ตายเหตุครั้งนี้ก็คงไม่เกิดขึ้น ส่วนที่จำเลยฎีกาว่า ผู้ตายขับรถโดยไม่ซัดขอบทางด้านซ้ายและขับรถมาด้วยความเร็ว ก็อาจเป็นเพียงการไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522 เท่านั้น ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการทำความผิดของจำเลย ประการสำคัญขณะเกิดเหตุผู้ตายขับรถจักรยานยนต์แล่นอยู่ในช่องเดินรถของตน การที่ผู้ตายขับรถโดยไม่ซัดขอบทางด้านซ้ายและขับรถมาด้วยความเร็วดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นเหตุโดยตรงที่ทำให้รถจักรยานยนต์ของผู้ตายถูกรถจักรยานยนต์ของจำเลยเฉี่ยวชน แต่การที่รถจักรยานยนต์ของผู้ตายถูกรถจักรยานยนต์ของจำเลยเฉี่ยวชน และผู้ตายถึงแก่ความตายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาทของจำเลย ผู้ตายมีส่วนประมาทด้วยไม่ ผู้ตายจึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย โจทก์ร่วมทั้งสองซึ่งเป็นบิดามารดาของผู้ตายย่อมมีสิทธิเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีนี้

จากคำพิพากษาจะเห็นได้ว่าเป็นการกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 โดยผู้กระทำผิดไม่ได้เจตนาคือไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้นระงับไป แต่เป็นการกระทำโดยประมาททำให้เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้ตายถึงแก่ความตายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาทของจำเลย จึงทำให้ต้องดำเนินกระบวนการตามขั้นตอนตามปกติจะทำให้เสียเวลาและสูญเสียบประมาณโดยใช่เหตุ ดังนั้นควรมีการแก้ไขในเรื่องความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย มาตรา 291 โดยให้มีการไต่ถามข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ในชั้นสอบสวน ซึ่งเปิดโอกาสให้คู่กรณีสามารถเจรจาตกลงระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานสอบสวน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5211/2559 การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4), 157 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาทถึงหนึ่งพันบาท ส่วนความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และมาตรา 390 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่เป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ซึ่งต้องใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่จำเลยตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับจำเลยในความผิดตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (4), 157 ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษเบากว่าความผิดฐานขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายแก่กายตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 เพื่อให้ความผิดทั้งหมดรวมทั้งความผิดที่มีโทษหนักกว่าเล็กน้อยตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 ได้ แม้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับจำเลยไปแล้วก็ตาม การเปรียบเทียบปรับยอมไม่ชอบ คดีอาญาไม่เล็กน้อยตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 ศาลล่างทั้งสองจึงมีอำนาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายแก่กายตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 ได้

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดที่ผู้กระทำมิได้ มีเจตนาชั่วร้ายหรืออีกนัยหนึ่งคือไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้นระงับไป เมื่อการไต่ถามข้อพิพาทเสร็จสิ้นกระบวนการ ไม่ว่าจะเป็นการไต่ถามในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นศาลก็ตาม เนื่องจากการดำเนินกระบวนการตามขั้นตอนปกติสำหรับคดีดังกล่าวจะทำให้เสียเวลาและสูญเสียงบประมาณ โดยใช้เหตุประกอบกับอัตราโทษจำคุกที่กฎหมายกำหนดเป็นระยะเวลาสั้น

คำพิพากษาศาลฎีกา 7213/2540 จำเลยที่ 1 ขับรถบรรทุกสิบล้อบรรทุกอ้อยเป็นจำนวนมาก ลื่นท้ายรถออกมา ทำให้ผู้ขับรถตามหลังมาในบางช่วงบางระยะไม่เห็นไฟท้ายรถคันที่จำเลยที่ 1 ขับ เพราะส่วนเกินของลำอ้อยที่บรรทุกมาบังไฟหมด จำเลยที่ 1 ไม่ติดโคมไฟสีแดงตามที่กฎหมายบังคับไว้เป็นเหตุให้จำเลยที่ 2 ขับรถจักรยานยนต์ตามหลังมามองไม่เห็นท้ายรถบรรทุกที่จำเลยที่ 1 ขับ ทำให้รถจักรยานยนต์พุ่งเข้าชนท้ายรถและจำเลยที่ 2 ได้รับอันตรายสาหัส ถือว่าจำเลยที่ 1 ประมาทเลินเล่อ มีความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้จำเลยที่ 2 ได้รับอันตรายสาหัส

จากคำพิพากษาจะเห็นได้ว่า จำเลยทั้งสองกระทำการโดยประมาท ซึ่งจำเลยทั้งสองไม่ได้มีเจตนาที่จะให้อุบัติเหตุนั้นเกิดขึ้น ไม่ได้มีเจตนาชั่วร้ายจึงทำให้ต้องดำเนินกระบวนการตามขั้นตอนตามปกติจะทำให้เสียเวลาและสูญเสียงบประมาณโดยใช้เหตุ ดังนั้นควรมีการแก้ไขในเรื่องความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย มาตรา 300 โดยให้มีการไต่ถามข้อพิพาทเชิง

สมานฉันท์ในชั้นสอบสวน ซึ่งเปิดโอกาสให้คู่กรณีสามารถเจรจาตกลงระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดย อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานสอบสวน

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขในเรื่องความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและ ร่างกาย มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 โดยให้มีการ โกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ใน ชั้นสอบสวนซึ่งเปิดโอกาสให้คู่กรณีสามารถเจรจาตกลงระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยอยู่ภายใต้การ ควบคุมดูแลของพนักงานสอบสวน และเป็นการลดคดีในศาล ลดงบประมาณในการพิจารณาคดี เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีการแก้ไขปัญหา และประโยชน์ของการ โกล่เกลี่ย ซึ่งจะช่วยให้คู่กรณีและ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องช่วยกันหาทางออกร่วมกัน โดยอาศัยความสมัครใจ เน้นถึงผลประโยชน์ร่วมกัน

4.2 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดการโกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาใน ชั้นพนักงานสอบสวนในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ของไทยกับต่างประเทศ

ในปัจจุบันประเทศไทย ได้พยายามที่จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ใน กระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชั้นฝ่ายปกครอง ชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือชั้นศาลยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติ ในเรื่องการนำกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ที่ชัดเจนและยังไม่ครอบคลุมไปถึงการกระทำความผิดอาญาบาง ประเภท โดยเฉพาะความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมาย อาญาไม่ว่าจะเป็นกรณีมาตรา 291 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความ ตาย) มาตรา 300 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส) หรือมาตรา 390 (ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ) แต่กฎหมายไม่ เปิดช่องให้กระบวนการยุติธรรมในบางขั้นตอนดำเนินการได้ โดยเฉพาะการดำเนินกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการระงับข้อพิพาทคดีอาญาอันเป็นความผิดที่ขอมความมิได้ (ความผิดต่อ แผ่นดินหรือความผิดต่อรัฐ) ซึ่งเป็นลักษณะความผิดเล็กน้อย ไม่สมควรที่จะต้องดำเนินการตาม กระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ เพราะการกระทำโดยประมาทเป็นการกระทำโดยผู้กระทำความ ผิดไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิดทางอาญาอย่างแท้จริงและไม่ประสงค์จะให้เกิดความ เสียหายขึ้น นอกจากนี้บางคนอาจมีนิสัยขาดความระมัดระวังอยู่เป็นอาจฉิน การจะให้รับโทษอาญา ถึงจำคุกเพราะขาดความระมัดระวัง จึงไม่สมเหตุผลเท่าใดนัก เนื่องจากขาดเจตนาร้าย ดังนั้น ควรที่ จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์การโกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนมาใช้ระงับข้อ พิพาทในคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

จากการศึกษากฎหมายของสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งเป็นกระบวนการไกล่เกลี่ยระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดซึ่งแทรกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) มีกฎหมายที่ชื่อว่า The Wisconsin Act 2001 ที่กำหนดให้มณฑลต่าง ๆ ของรัฐใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แต่สามารถเลือกรูปแบบแตกต่างกันเหมาะสม ได้มีการออกกฎหมายมารองรับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นี้อย่างชัดเจน วิธีการไกล่เกลี่ยระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย สามารถนำมาใช้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในบางมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น สามารถนำไปใช้ได้กับความผิดเกือบทุกประเภทแม้จะเป็นความผิดร้ายแรง ซึ่งรวมถึงการทำร้ายร่างกายอันตรายสาหัส ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และความผิดทางเพศ ยกเว้น ความผิดฐานเจตนาฆ่าผู้อื่น ส่วนบทกำหนดโทษนั้น ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code: USC) ได้กำหนดความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย (มาตรา 1112) ซึ่งเป็นความผิด โดยให้จำคุกตั้งแต่ว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินห้าปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย แล้วประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ได้กำหนดโทษสำหรับความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายไว้ให้ระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าในส่วนของบทกำหนดโทษขั้นต้นนั้นประเทศไทยมีการกำหนดโทษ ที่รุนแรงน้อยกว่าเนื่องจากไม่มีการระบุโทษจำคุกขั้นต่ำไว้เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้จำคุกตั้งแต่ว่าหนึ่งปี แต่อย่างไรก็ตามสำหรับโทษจำคุกขั้นสูงนั้นประเทศไทยได้กำหนดโทษจำคุก ในความผิดดังกล่าวไว้ถึงสิบปี ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาคำหนดโทษจำคุกไว้ไม่เกินห้าปี

จะเห็นได้ว่าในส่วนของความผิดฐานกระทำโดยประมาทในความผิดต่อชีวิตและร่างกาย นั้น สหรัฐอเมริกาก็ได้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายนี้มาใช้ โดยนำมาใช้กับคดีความผิดฐานประมาท เช่น ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ซึ่งถือเป็นความผิดที่ร้ายแรงด้วย รวมทั้งในส่วนของบทกำหนดโทษนั้นสหรัฐอเมริกาก็มีการกำหนดโทษในความผิดดังกล่าวที่รุนแรงมากกว่าแต่ก็ยังนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เป็นประโยชน์แก่ตัวผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และสังคม และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยซึ่งได้มีการกำหนดลักษณะของความผิดดังกล่าวไว้เช่นเดียวกัน ควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหายมาใช้กับความผิดในลักษณะดังกล่าวได้เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้เครือรัฐออสเตรเลีย ได้มีการนำหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชน ค.ศ. 1997 และพระราชบัญญัติอาชญากรรม(ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์) ค.ศ. 2004 ทั้งนี้หากได้ศึกษากฎหมายทั้งสอง

ฉบับแล้วก็จะเห็นถึงพัฒนาการในการบัญญัติกฎหมาย ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลให้กับประเทศไทย ซึ่งในเครือรัฐออสเตรเลียได้นำหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นพนักงานตำรวจ

พระราชบัญญัติอาชญากรรม (ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์) ค.ศ. 2004 เป็นกฎหมายที่รองรับการดำเนินการตามความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นอกจากนั้น พระราชบัญญัติยังเปิดกว้างให้ใช้วิธีการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม โดยใช้เป็นวิธีการเบี่ยงเบนคดี ก่อนถึงศาล

จะเห็นได้ว่า ในเครือรัฐออสเตรเลียนำหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นพนักงานตำรวจโดยมีการจัดประชุมในรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวเพื่อนำมาใช้กับความผิดของเยาวชน ยังได้มีการตราพระราชบัญญัติอาชญากรรม (ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์) ค.ศ. 2004 ให้ใช้วิธีการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ ทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ขั้นตอนของตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ โดยใช้เป็นวิธีการเบี่ยงเบนคดีก่อนถึงศาล และยังเปิดโอกาสให้ใช้ได้กับ คดีเกือบทุกประเภท ตั้งแต่คดีไม่ร้ายแรงจนถึงคดีร้ายแรงที่สามารถรับโทษจำคุกได้ถึง 14 ปี ดังนั้น ผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติจึงมีทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ โดยเป็นผู้กระทำผิดที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป โดยผู้ประสานการไกล่เกลี่ยนั้นสามารถที่จะเป็นใครก็ได้ ไม่ว่าจะเป็น ตำรวจ บุคคลธรรมดา หรือหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าสามารถนำมาเปรียบเทียบเพื่อการใช้กฎหมายหรือเพื่อการบัญญัติกฎหมายในเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการระงับพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนของประเทศไทยได้

ในขณะที่เดียวกันกฎหมายประเทศแคนาดาที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ กฎหมายที่บังคับใช้ ในรูปของพระราชบัญญัติ แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์มีอยู่ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการกระทำความผิดของเยาวชน (The Young Offender Act 1984) บัญญัติไว้ในเรื่องมาตรการทางเลือก ที่กำหนดให้ใช้ในการกระทำความผิดของเยาวชน โดยให้ทำการตกลงกันด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม มาตรการนี้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการทางเลือกซึ่งมีผู้ดำเนินการคือ อัยการสูงสุดหรือผู้ที่รับมอบหมายและประมวลกฎหมายอาญาแคนาดา (The Criminal Code) ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้ในมาตรการทางเลือกเช่นกัน ภายหลังจากการกระทำผิดเกิดขึ้นกฎหมายให้อำนาจแก่ตำรวจและพนักงานอัยการมีทางเลือกที่จะเสนอคดีในขั้นตอนก่อนยื่นฟ้องศาลต่อโครงการเบี่ยงเบนคดี หรือตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้โดยอาศัยกฎหมายอาญา มาตรา 717 ถ้าผู้กระทำมีคุณสมบัติเหมาะสม ก็ให้

ดำเนินการส่งคดีเข้าร่วม โครงการ โดยมีผู้ที่รับผิดชอบดำเนินการคือ อัยการสูงสุดหรือผู้แทนที่มอบหมาย ผู้ที่รับการแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่

การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในประเทศแคนาดาได้มีการกำหนดไว้โดยรัฐบาลกลาง เพียงว่า สามารถนำมาใช้กับความผิดเล็กน้อย หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท เท่านั้น และเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นกฎหมายให้อำนาจแก่ตำรวจและพนักงานอัยการมีทางเลือกที่จะเสนอคดีในขั้นตอนก่อนยื่นฟ้องศาลต่อ โครงการเบี่ยงเบนคดี หรือตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ โดยในขั้นตอนก่อนฟ้องคดีสามารถกระทำได้โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่พบ การกระทำผิด โดยสามารถใช้ดุลพินิจที่จะว่ากล่าวตักเตือนด้วยวาจา หรือทำเป็นหนังสือสำหรับความผิดที่มีความรุนแรง แต่หากเห็นว่ามาตรการตักเตือนไม่ได้ผล ก็จะเสนอเรื่องดังกล่าวไปดำเนินการในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ต้องเป็นการกระทำในกรณีที่มีได้มีการตั้งข้อหาความผิด หากมีการตั้งข้อหาแล้วและตำรวจเห็นว่าควรใช้มาตรการทางเลือก ก็สามารถดำเนินการได้

ในกรณีของความผิดฐานกระทำโดยประมาทในความผิดต่อชีวิตและร่างกายนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ประเทศไทยและประเทศแคนาดาได้มีการกำหนดลักษณะของความผิดไว้ในลักษณะเดียวกัน แม้จะมีข้อแตกต่างกันบ้างประการก็ตาม รวมทั้ง ในส่วนของการกำหนดโทษนั้น ประเทศแคนาดาก็มีการกำหนดโทษในความผิดดังกล่าวที่รุนแรงมากกว่า แต่ก็ยังนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดความขัดแย้ง และเพิ่มความพอใจให้แก่ผู้เสียหายรวมทั้ง ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย และประเทศแคนาดา สรุปได้ว่า สหรัฐอเมริกามีการนำกระบวนการเชิงสมานฉันท์ใช้กับความผิดเกือบทุกประเภท ไม่ว่าความผิดร้ายแรง ซึ่งรวมถึงการทำร้ายร่างกายอันตรายสาหัส ความผิดประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ส่วนเครือรัฐออสเตรเลีย มีการนำกระบวนการเชิงสมานฉันท์ใช้ได้กับคดีเกือบทุกประเภท ตั้งแต่คดีไม่ร้ายแรงจนถึงคดีร้ายแรงที่สามารถรับโทษจำคุกได้ถึง 14 ปี ส่วนประเทศแคนาดามีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในมาตรการทางเลือก สามารถนำมาใช้กับความผิดเล็กน้อย หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการนำกฎหมายสหรัฐอเมริกา โดยมี The Wisconsin Act 2001 เป็นกฎหมายแม่แบบ เพราะ เป็นประเทศที่มีกฎหมายแม่แบบใช้อย่างแพร่หลาย ครอบคลุมและสอดคล้องกับกระบวนการเชิงสมานฉันท์ในการเบี่ยงเบนคดี ไม่ต้องนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามปกติ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดร่วมกันพัฒนาและแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่

เกิดขึ้น รวดเร็ว ราคาไม่แพง ถึงแม้ว่าจะเป็น Common law แต่สามารถนำหลักกฎหมายมาบัญญัติใช้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อปรับใช้กับระบบ Civil law ประเทศไทยได้ เพื่อเป็นแนวทางในการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนสำหรับความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามกฎหมายอาญา มาตรา 291, 300 และมาตรา 390 ซึ่งจะเป็นการช่วยลดขั้นตอนในการนำคดีขึ้นสู่กระบวนการยุติธรรมทางศาล และเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

**ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชั้นพนักงานสอบสวนสำหรับ
ความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายของต่างประเทศกับประเทศไทย**

กฎหมายประเทศ	ชื่อกฎหมาย	ลักษณะความผิด	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
สหรัฐอเมริกา	The Wisconsin Act 2001	ความผิดเกือบทุกประเภท มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นสอบสวน	สำนักงานตำรวจ	ยกเว้น ความผิดฐานเจตนาฆ่าผู้อื่น
เครือรัฐออสเตรเลีย	The Crimes (Restorative Justice) Act 2004 และ The Young Offenders Act 1997	คดีเกือบทุกประเภท ตั้งแต่คดีไม่ร้ายแรงจนถึงคดีร้ายแรงที่สามารถรับโทษจำคุกได้ถึง 14 ปี รวมทั้งคดีทางเพศ และคดีความรุนแรงในครอบครัว มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นสอบสวน	สำนักงานตำรวจ	ผู้กระทำความผิดอายุตั้งแต่ 10ปีขึ้นไป
ประเทศแคนาดา	The Criminal Code และ The Young Offenders Act 1984	การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในประเทศแคนาดาได้มีการกำหนดไว้โดยรัฐบาลกลางเพียงว่า สามารถนำมาใช้กับความผิดเล็กน้อย หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท เท่านั้น	สำนักงานตำรวจ	
ประเทศไทย		ไทยมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แต่ไม่ครอบคลุมไปถึงการกระทำความผิดอาญาบางประเภท โดยเฉพาะความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย		

4.3 ขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญามาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของพนักงานสอบสวนยังขาดแนวทางและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพและเกิดความไม่แน่นอนจากการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ผู้วิจัยเห็นควรออกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อกำหนดขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญามาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อพนักงานสอบสวนในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดังต่อไปนี้

1) แจ้งสิทธิคู่กรณีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

เมื่อมีข้อพิพาทคดีอาญาเกิดขึ้น และเข้าเงื่อนไขประเภทคดีอาญาที่สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดี คือ ความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 ให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่า คู่กรณี คือ ผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด มีสิทธิได้รับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน โดยแจ้งให้ทราบว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขเยียวยาความเสียหายของคู่กรณี โดยเทียบเคียงกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 8-13 ระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 ข้อ 15-19 ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการสมานฉันท์และสันติวิธี พ.ศ. 2551 ข้อ 12 และกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553 ข้อ 4 และข้อ 7

2) ความยินยอมและความสมัครใจของคู่กรณีที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

เมื่อได้รับแจ้งสิทธิจากพนักงานสอบสวนแล้ว ก่อนเริ่มทำการสอบสวนหากคู่กรณีฝ่ายใดสมัครใจที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและอีกฝ่ายให้ความยินยอม ให้พนักงานสอบสวนบันทึกคำร้องขอและคำยินยอมของคู่กรณีไว้ แล้วเสนอต่อหัวหน้าสถานีตำรวจเพื่อดำเนินการตั้งคณะผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่อย่างไรก็ตาม หากมีการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยและอีกฝ่ายหนึ่งยินยอม พนักงานสอบสวนสามารถเสนอเรื่องดังกล่าวหัวหน้าสถานีตำรวจเพื่อดำเนินการตั้งคณะผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ภายในระยะเวลาใด ๆ ก่อนการสอบสวนเสร็จสิ้น ในกรณีที่มิใช่ผู้เสียหายหลายคน บางคนยินยอมและสมัครใจ แต่บางคนไม่

ยินยอมเข้ากระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวน ผู้เสียหายที่ยินยอมให้มีการไกล่เกลี่ยให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนได้ ส่วนผู้เสียหายที่ไม่ยินยอมก็ให้ผู้เสียหายคนนั้นมีสิทธิดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อไปได้ โดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป คือ ดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก (Main Stream Criminal Justice) โดยเทียบเคียงกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 14 และกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553 ข้อ 3-4

3) การแต่งตั้งคณะผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องขอจากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งว่าสมัครใจที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและอีกฝ่ายให้ความยินยอมให้บันทึกคำร้องขอและคำยินยอมของคู่กรณีไว้แล้วเสนอหัวหน้าสถานีตำรวจเพื่อพิจารณาและดำเนินการแต่งตั้งคณะผู้ไกล่เกลี่ยโดยเร็ว โดยพิจารณาจากบัญชีรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยที่มีอยู่ในสถานีนั้น ๆ และแจ้งให้คู่กรณีทราบ แต่อย่างไรก็ตามถ้าคู่กรณี เห็นว่าผู้ไกล่เกลี่ยคนใดมีส่วนได้เสียกับคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็สามารถคัดค้านการตั้งผู้ไกล่เกลี่ยได้และให้ตั้งผู้ไกล่เกลี่ยคนใหม่ได้ โดยเทียบเคียงกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 7 ระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 ข้อ 6-7 ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการสมานฉันท์และสันติวิธี พ.ศ. 2551 ข้อ 4 และกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553 ข้อ 2 และ ข้อ 3

4) กระบวนการไกล่เกลี่ย

โดยเห็นควรให้นาระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 10 และกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553 ข้อ 8-11 มาปรับใช้

โดยกำหนดให้ภายใน 5 วันทำการ นับแต่วันมีคำสั่งแต่งตั้งให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยมีหนังสือไปยังผู้เสียหายและผู้ต้องหาให้มาพบหรือมอบหมายให้ผู้แทนมาพบคณะผู้ไกล่เกลี่ย ณ สถานีตำรวจ เพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทตามวันและเวลาที่คณะผู้ไกล่เกลี่ยกำหนด กำหนดเวลานัดพบ จะต้องไม่เกินกว่า 15 วันนับแต่วันที่ออกหนังสือ หากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายได้รับหนังสือแจ้งแล้วไม่มาตามกำหนดนัด โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ทราบหรือแจ้งเหตุขัดข้องแต่ไม่มีเหตุผลอันสมควรให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยพิจารณายุติเรื่องและให้แจ้งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก (Main Stream Criminal Justice) ต่อไป

หากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดขอเลื่อนการไต่ถามและประนอมข้อพิพาทไปจากวันเวลาที่คณะผู้ไกล่เกลี่ยได้กำหนดไว้ หากมีเหตุผลอันสมควร ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยเลื่อนการไต่ถามและประนอมข้อพิพาทนั้นออกไป และกำหนดนัดวันเวลานัดใหม่ภายในระยะเวลาไม่เกิน 15 วัน นับแต่กำหนดนัดครั้งแรกหรือตามที่เห็นสมควร หากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมให้เลื่อนนัดการไต่ถามและประนอมข้อพิพาท กรณีเช่นนี้ถือว่า คู่กรณีไม่ประสงค์จะดำเนินการไต่ถามและประนอมข้อพิพาท ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยส่งยุติเรื่อง และให้แจ้งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก (Main Stream Criminal Justice) ต่อไป โดยเทียบเคียงกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไต่ถามและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 11 และ ข้อ 12

ข้อเสนอ ข้อเสนอผัน หรือคำชี้แจงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในชั้นไต่ถาม คณะผู้ไกล่เกลี่ยจะเก็บเป็นความลับ คู่กรณีไม่มีสิทธิใช้อ้างอิง ไม่ว่ากรณีใด ๆ และไม่ผูกมัดคู่กรณีให้ต้องปฏิบัติตาม และหากไม่สามารถตกลงกันได้ จะไม่มีผลต่อการดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักของพนักงานสอบสวน โดยเทียบเคียงกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไต่ถามและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 14 (5)

หากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายยินยอม คณะผู้ไกล่เกลี่ยอาจพิจารณาช่วยกำหนดจำนวนค่าเสียหายเบื้องต้น หรือกำหนดเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัตินั้นได้ตามที่เห็นสมควร ซึ่งกำหนดบทบาทของคณะผู้ไกล่เกลี่ยในการไต่ถามและประนอมข้อพิพาท กรณีที่มีการเรียกร้องค่าเสียหาย หรือเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้คู่กรณีต้องปฏิบัติ คณะผู้ไกล่เกลี่ยอาจช่วยกะจำนวนค่าเสียหาย หรือกำหนดเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัตินั้นได้ตามที่เห็นสมควร โดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายจะต้องยินยอมเช่นนั้นด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ของคู่กรณีและเพื่อการสมานฉันท์ เพราะบางกรณีคู่กรณีฝ่ายหนึ่งอาจเรียกร้องค่าเสียหายที่สูงเกินส่วนจนยากที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะสามารถปฏิบัติได้ คณะผู้ไกล่เกลี่ยอาจช่วยกำหนดค่าเสียหายที่เห็นสมควรเป็นข้อเสนอผันให้แก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ แต่ทั้งนี้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายจะต้องยินยอมในจำนวนค่าเสียหาย หรือเงื่อนไขข้อกำหนดดังกล่าวด้วย โดยจะบังคับ ชู เชิญ หลอกลวง หรือจูงใจให้คู่กรณียินยอมไม่ได้ โดยเทียบเคียงกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไต่ถามและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 6 และ ข้อ 17

การไต่ถามและประนอมข้อพิพาทไม่ให้วินิจฉัยชี้ขาดว่าคู่กรณีฝ่ายใดผิด ฝ่ายใดถูก หมายความว่า คณะผู้ไกล่เกลี่ยผู้รับผิดชอบการไต่ถามและประนอมข้อพิพาท มีหน้าที่เพียงรับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริง พหุติการณ์แห่งคดีประกอบในการพิจารณาข้อเสนอข้อเสนอผันของคู่กรณี และอาจช่วยกำหนดค่าเสียหาย หรือเงื่อนไขข้อปฏิบัติตามที่เห็นควร ทั้งนี้ด้วยความสมัครใจและความ

ยินยอมของคู่กรณี แต่ไม่มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทว่าคู่กรณีฝ่ายใดผิด หรือฝ่ายใดถูก เพราะมิฉะนั้นคู่กรณีจะนำข้อชี้ผิดข้อชี้ถูกมาเป็นเงื่อนไขในการต่อรองการเจรจาไกล่เกลี่ย โอกาสที่คู่กรณีจะตกลงกันได้ก็จะเป็นไปได้ยากยิ่ง ความสมานฉันท์ในสังคมย่อมไม่เกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ของการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในคดีอาญา โดยเทียบเคียงกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 15 และข้อ 16

5) การควบคุมความประพฤติ

ผู้กระทำความผิดได้ชดใช้เยียวยาให้แก่ผู้เสียหาย ตามที่ตกลงกันได้ไว้ในกระบวนการไกล่เกลี่ย ถือว่าสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องยังไม่ระงับ จำเป็นต้องมีการควบคุมความประพฤติผู้กระทำความผิด และผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามที่ตกลงกันได้เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องจึงจะระงับ ด้วยเหตุผลที่ว่า การที่ผู้กระทำความผิดมีความต้องการที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก (Main Stream Criminal Justice) โดยไม่มีสำนึกของการกระทำความผิดแต่อย่างใดเลย และที่สำคัญเมื่อมีการไกล่เกลี่ยสำเร็จแล้ว ทำบันทึกข้อตกลงกันเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับต่อมาผู้กระทำความผิดละเมิดข้อตกลงดังกล่าวแล้วจะดำเนินการต่อไปอย่างไร จึงเป็นเหตุผลที่ต้องมีการควบคุมความประพฤติก่อน สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องจึงจะระงับ โดยเทียบเคียงกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 17

วิธีการกำหนดเงื่อนไขของผู้กระทำความผิด ควรใช้วิธีการกำหนดผู้กระทำความผิดข้อเดียวหรือหลายข้อ เช่นเดียวกับระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 และระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการสมานฉันท์และสันติวิธี พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้

(ก) ให้ไปรายงานตัวต่อบุคคลที่คณะผู้ไกล่เกลี่ยมอบหมายให้ควบคุมประพฤติ เป็นครั้งคราว เพื่อบุคคลดังกล่าวจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือหรือตักเตือนตามที่เห็นสมควร ซึ่งบุคคลที่คณะผู้ไกล่เกลี่ยมอบหมายโดยประสานงานฝ่ายปกครองดำเนินการ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน ที่ผู้กระทำความผิดมีภูมิลำเนาหรือพำนักอยู่ เป็นต้น โดยเทียบเคียงกับระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 ข้อ 23 (1) และระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการสมานฉันท์และสันติวิธี พ.ศ. 2551 ข้อ 17 (1)

(ข) จัดให้ผู้กระทำความผิดกระทำกิจกรรมบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไข และผู้กระทำความผิดเห็นสมควรเห็นสมควร โดยเทียบเคียงกับระเบียบ

ศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 ข้อ 23 (2) และระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการสมานฉันท์และสันติวิธี พ.ศ. 2551 ข้อ 17 (2)

(ค) ให้แสดงความสำนึกผิดหรือความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองโดยการชดใช้ค่าเสียหายหรือการกระทำอื่นใดตามความเหมาะสม โดยเทียบเคียงกับระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 ข้อ 23 และระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการสมานฉันท์และสันติวิธี พ.ศ. 2551 ข้อ 17

(ง) การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย โดยเทียบเคียงกับระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 ข้อ 23 (3) ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการสมานฉันท์และสันติวิธี พ.ศ. 2551 ข้อ 17 (3)

(จ) การปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ทำไว้กับผู้เสียหายอันเป็นส่วนหนึ่งของการบรรเทาผลร้าย แก่ใจพินทุ หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีกเป็นต้น โดยเทียบเคียงกับระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 ข้อ 23 (8) ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการสมานฉันท์และสันติวิธี พ.ศ. 2551 ข้อ 17 (8)

(ฉ) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรเพื่อการแก้ไขพินทุหรือป้องกันมิให้ผู้ต้องหากระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก โดยเทียบเคียงกับระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 ข้อ 23 (8) ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการสมานฉันท์และสันติวิธี พ.ศ. 2551 ข้อ 17 (8)

เมื่อผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งตามที่ตกลงกันไว้ ถือว่าการไต่ถามไต่สวนในชั้นพนักงานสอบสวนสำเร็จ

6) การรายงานผลการไต่ถามไต่สวน

เมื่อคู่กรณีได้มีข้อตกลงอย่างใดแล้ว ให้ผู้ไต่ถามไต่สวนจัดให้มีการบันทึกข้อตกลงนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และให้คู่กรณีรวมทั้งผู้ไต่ถามไต่สวนลงลายมือชื่อไว้ ซึ่งข้อตกลงนั้นจะต้องแสดงถึงเจตนาของคู่กรณี ที่จะชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย การถอนคำร้องทุกข์เมื่อมีการชดใช้ความเสียหาย หรือเมื่อมีการปฏิบัติตามข้อตกลงครบถ้วนแล้วรายงานผลการไต่ถามไต่สวนให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อชะลอการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก (Main Stream Criminal Justice) จนกว่าจะมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขของกระบวนการไต่ถามไต่สวนข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนครบถ้วน โดยเทียบเคียงกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไต่ถามไต่สวนและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 20 ระเบียบศาลอาญาว่าด้วยการประนอมข้อพิพาท พ.ศ. 2550 ข้อ 23 ระเบียบศาลอาญากรุงเทพใต้ว่า

ด้วยแนวปฏิบัติในการสมานฉันท์และสันติวิธี พ.ศ. 2551 ข้อ 17 และกฎกระทรวงว่าด้วยการไต่ถาม
 เกี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553 ข้อ 7 และข้อ 11

7) ผลของการไต่ถาม

7.1) กรณีไต่ถามสำเร็จ

เมื่อมีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการไต่ถามสำเร็จ และคู่กรณี
 มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วน สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องก็จะระงับไปซึ่งเป็นการเบี่ยงเบน
 คดีออกจากกระบวนการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก (Main Stream Criminal
 Justice) หรือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปในชั้น
 สำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น โดยให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจสอบสวนและยุติคดี โดยไม่ต้อง
 ส่งสำนวนพร้อมเอกสารให้กับอัยการ เพียงแต่ให้เจ้าพนักงานตำรวจบันทึก หากคู่กรณีตกลงกัน
 ไม่ได้ หรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง คดีจะถูกส่งคืนไปยังหน่วยงานที่ส่งคดีมาดำเนินการ และให้
 หน่วยงานเจ้าของเรื่องดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมปกติต่อไป โดยเทียบเคียงกับระเบียบ
 สำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไต่ถามและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ
 พ.ศ. 2555 ข้อ 14 (4) และ ข้อ 22 และกฎกระทรวงว่าด้วยการไต่ถามความผิดที่มีโทษทางอาญา
 พ.ศ. 2553 ข้อ 12

7.2) กรณีไต่ถามไม่สำเร็จ

กรณีใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับไต่ถามข้อพิพาทคดีอาญาในชั้น
 พนักงานสอบสวนไม่สำเร็จ ไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใดก็ตาม เช่น คู่กรณีเปลี่ยนใจไม่เข้าสู่
 กระบวนการไต่ถาม มีเหตุอันควรสงสัยว่าความตกลงนั้นมีได้เป็นไปด้วยความสมัครใจ คู่กรณีไม่
 สามารถเจรจาเพื่อตกลงแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง หรือไม่อาจเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ คณะ
 ผู้ไต่ถามยุติการไต่ถาม เมื่อพ้นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ เป็นต้น ก็ให้พนักงานสอบสวน
 ดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก (Main Stream Criminal Justice) ต่อไป
 ซึ่งข้อมูลและพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการไต่ถามไม่สำเร็จนี้ ไม่อาจนำมาใช้เป็น
 พยานหลักฐานสำหรับการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก โดยเทียบเคียง
 กับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไต่ถามและประนอมข้อพิพาทคดีอาญาใน
 ชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 19 และกฎกระทรวงว่าด้วยการไต่ถามความผิดที่มีโทษทาง
 อาญา พ.ศ. 2553 ข้อ 16 และข้อ 17

8) การควบคุมและการตรวจสอบ

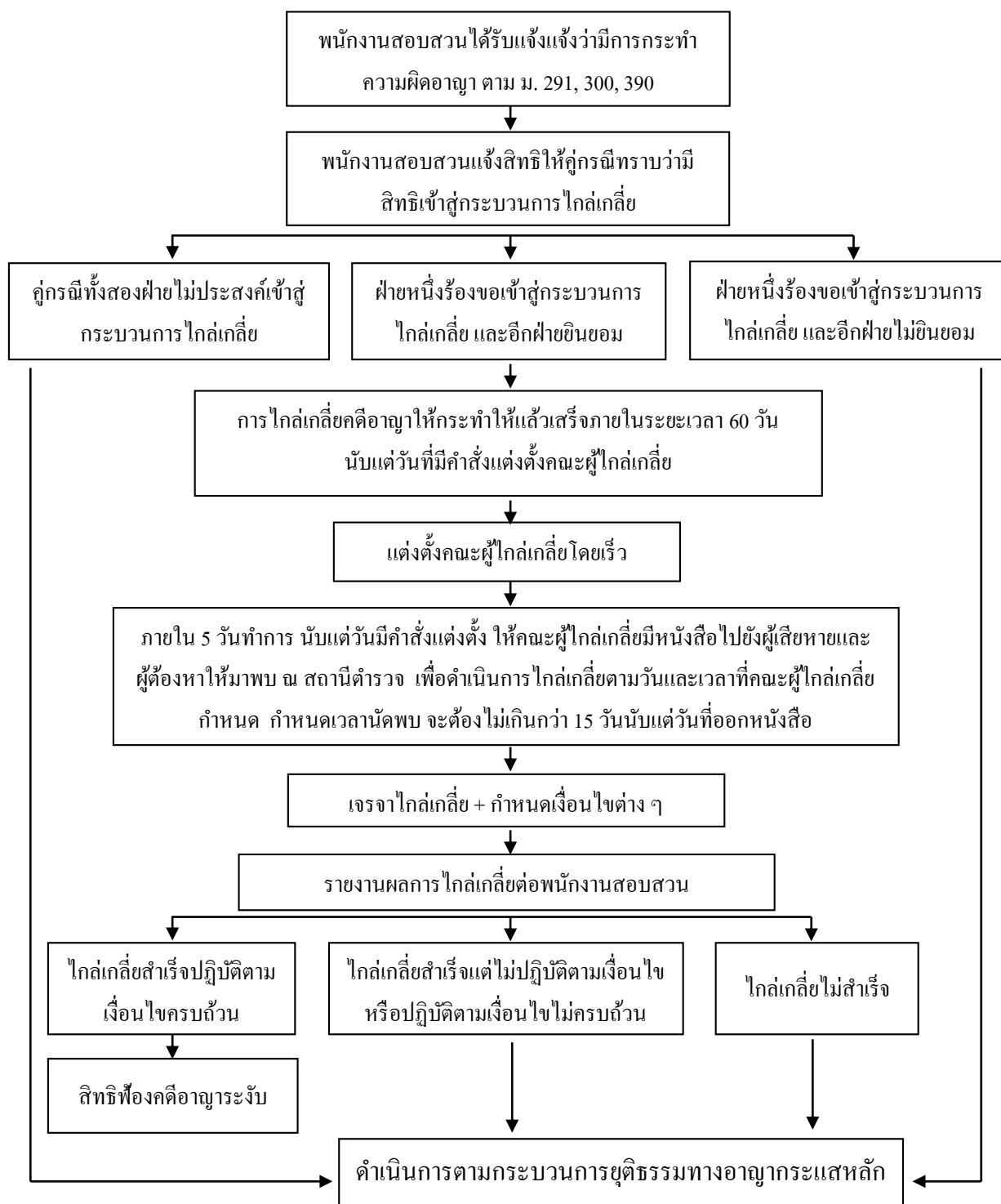
การควบคุมและตรวจสอบต้องจัดให้มีการบันทึกและจัดทำรายงานการปฏิบัติราย
 เดือนเสนอต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบ และเสนอไปยังพนักงานอัยการเพื่อตรวจสอบและควบคุม

การใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งต้องมีมูลเรื่อง วันเดือน ปี ที่จัดการ ชื่อผู้กระทำความผิด ประเด็นสำคัญในคดี โดยเทียบเคียงกับระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการไต่ถามและ ประณอมข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการ พ.ศ. 2555 ข้อ 22

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการนำขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชั้น พนักงานฝ่ายปกครองโดยกระทรวงมหาดไทย และชั้นพนักงานอัยการ โดยสำนักงานอัยการสูงสุด ประกอบกับชั้นศาลโดยศาลยุติธรรม มาเป็นแนวทางในการกำหนดขั้นตอนกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์รูปแบบการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนในความผิดฐาน กระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และ มาตรา 390 เพื่อทำให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน และสอดคล้องกับแนวคิดและหลักสำคัญของการไต่ถามข้อพิพาท ซึ่งต้องอาศัยความสมัครใจของกลุ่มฯ ที่จะเข้าสู่กระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้จะสอดคล้องกับทฤษฎียุติธรรมที่ไม่เห็นด้วยกับการที่ผู้กระทำความผิดถูกสังคมนิติตรา โดย ไม่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นคนดี อีกทั้งเป็นการปิดกั้นมิให้บุคคลเหล่านี้มี โอกาสกลับตัว ถึงแม้ว่าความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไปเป็นความผิดที่ไม่สามารถยอม ความได้ แต่ความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง ผู้กระทำความผิดไม่ได้ มีเจตนา บุคคลเหล่านี้ควรที่จะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการถูกตีตราในสังคม เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

จากขั้นตอนการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไต่ถามข้อ พิพาททางอาญามาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวนที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนผังได้ ดังนี้

ขั้นตอนการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททาง
 อาญามาใช้ในชั้นพนักงานสอบสวนในความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกาย
 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

กล่าวโดยสรุป คือ จากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ควรมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิต และร่างกาย ตามกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายของประเทศ สหรัฐอเมริกา เกาหลีรัฐออสเตรเลีย และประเทศแคนาดาที่มีการนำกระบวนการเชิงสมานฉันท์มาใช้ในชั้นสอบสวนในความผิดฐานประมาท ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการอกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อกำหนดขั้นตอนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในชั้นสอบสวนสำหรับความผิดฐานกระทำโดยประมาทต่อชีวิตและร่างกายตามกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ลดขั้นตอนในการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม